

ELBİSTAN MYO – NURHAK YERLEŞKESİ

ETKİLİ VE GÜZEL KONUŞMA

2015-2016 Güz Yarıyılı – Hafta VII

Blog : muratok.wordpress.com

Face : [muratok](https://www.facebook.com/muratok)

Öğr.Gör. Murat KEÇECİOĞLU

GENİŞ ÜNLÜLERİN DARALMASI

- “ yor ” eki takılınca kök ya da gövdelerin sonlarındaki (a, e) geniş ünlüleri darlaşarak (ı, i) olur.
Örnek: Anla - anlıyor, dinle - dinliyor, ara - arıyor...
- Darlaşan bu ünlüler iki yuvarlak ünlü (o, ö, u, ü) arasına düşerse, yuvarlaşarak (u, ü) olur.
Örnek: Kokla – kokluyor, söyle – söylüyor, kutla – kutluyor, oyna – oynuyor...
- Türkçede iki sessiz yan yana gelmez.
Örnek: Program, bravo, Spor, Stad, Tren

Ses dosyaları sunuma zenginlik katmak için sadece hafta VII dersi örnek yapılmıştır.

GENİŞ ÜNLÜLERİN DARALMASI

- Türkçede kelime sonunda (**b,c,d,g**) bulunmaz. Yerine (**ç,k,p,t**) gelir.
- Ünsüzle biten Türkçe kelimelerin sonunda süreksiz, tonsuz ve sert ünlüler bulunur. **Ağaç, bacak, saçak, sokak, taşıt.**
- Türkçede süreksiz (**ç,k,p,t**) tonsuz ünsüzlerle biten kelimelere sesli harfle başlayan bir ek gelirse, bu süreksiz ünsüzler (**c,g,b,d**) değişime uğrar. **Mektup-Mektubu.**
- Türkçe bir son ekler dilidir. **Siz Çekoslavakyalılaştıramadıklarımızdan mısınız ?**

UZUN ÜNLÜLER - SES DÜŞMESİ

- **UZUN ÜNLÜLER:** Türkçede uzun ünlü yoktur. Dilimize farsça-arapçadan gelen kelimeler vardır; Âlim, hâlik, mukavvâ, âmâ, dâhi, dehâ, âlem, âdem, âli, bâlâ, hâlâ,
- **SES DÜŞMESİ :** Konuşurken kolaylığı sağlamak için bazı harfleri veya heceleri söylemeyiz.

Örnek: İçeride-içerde / karınım-karnım / orada-orda /
dışarıda- dışarda / pek iyi-peki / neredede-nerde / Cuma
ertesi-cumartesi / Gözlerimi – Gözlermi / tükürük-tükrük /
hepisi - hepsi

DİFTONG

- **Diftong** : Dilimizde iki ünlünün bir hece halinde kaynaştırılarak söylenmesi gereken bazı sözcüklerde vardır. **Tuvalet-Tualet / tuval-Tual / Suvare-Suare / Konservatuvar- Konservatuar**
- Arapçadan dilimize geçmiş iki ünlünün yan yana gelmesiyle yazılan sözcükler de vardır. Bu sözcükler diftong yapmadan iki ünlü arasına kesme yapılarak söylenir. **Su-at. Fu-at. Sa-at. Du-a - Şa-ir, Şi-ir, Fa-iz, Ca-iz, Na-il.**
- Yabancı dillerden dilimize geçmiş sözcüklerde ünsüzler arasında iki ünsüzün kaynaşmasına da rastlanır. **Blöf, Bravo, Frank, Plan, Prens, spor, spiker, lüks, fötr, klasör, flama, bloknot, modern**

VURGU

- **VURGU** : Bir hece üzerine düşen soluk baskısı, anlam ayırıcı bir nitelik taşır. Vurgular, Söz, cümle, açık hece, kapalı hece vurguları olarak karşımıza çıkar.
- **Aynı yazılan fakat vurgudan dolayı değişik anlam ifade eden kelimeler** : Düşünce–Düşünce / Basma–basma / Yazın– yazın / Dizin– dizin / Öğretmenim–öğretmenim.
- **Söyleyişe göre anlam değişikliği gösteren örnek kelimeler** : Kâtil – katil / Nâkil – nakil / Nâzım – nazım / Vâris – varis / Vâsi – vasi / Âdem – adem / Âdet – adet / Dâhi – dahi / Neşe – neş'e / Âyan –ayan

SÖZCÜK VURGUSU

- **SÖZCÜK VURGUSU** : Türkçede genellikle sözcüklerin son hecelerine rastlar ve eklere doğru sürülür. Çalış, çalışkan, Çalışkanlar, Gelmek, gelen, gelmiş, Vatan, vatandaş, Vatandaşlar

Sözcüklerin (hecelerin) doğru söyleniş örnekleri ;

Kâtil (-.) öldüren kimse	/	Katil (..) öldürme
Dâhî (--) üstün zekası olan	/	Dahi (..) bile
Âşık (-.) güçlü sevgi duyan	/	Aşık (..) küçük kemik

SÖZCÜK VURGUSU

- Çok heceli sözcüklerimizde, genel olarak vurgu son hecededir. **BABA**, **ARKADAŞIM** söyle**Dİ**, okul**LAR** ya**RIN** açıla**CAK**.
Hepi**MİZ** sevin**DİK**.
- Tek hecelilerde sözcük vurgusu bulunmaz. (En, pek, çok.... derece belirtenleri hariç) **DÜN**, **YOL**, **ÇOK**, **KARS**, **MUŞ**, **GÖL**, **KIŞ**, **KÖR**
- Ekler genel olarak, sözcük sonundaki vurguları kendi üzerine çekerler: **ÇİÇEK**, çiçek**LER**, çiçekle**RİN**, çiçekler**DEN**,
İsimlerde ikinci hecededir. **OrHAN**, Tur**GUT**, Se**VİM**, Su**NA**,
- Yalnız, yer adlarında durum değişir :İki heceli yer adlarında vurgu başta bulunur. **İzmir**, **KON**ya, **SAM**sun, **Ağrı**, **DİC**le, **AN**kara, **Er**zurum, **EDİR**ne, **DİYAR**bakır,

SÖZCÜK VURGUSU

- Çok heceli yer adlarında vurgu, başa doğru sürülür : üçlü hecede yerleşir. Birinci hece daha güçlü ise vurgu başta kalır. ARdahan, KAStamonu, ÇANKırı, TUNceli, MARmara, MENderes
- Birinci hece açık, ikinci hece kapalı ise, ya da birinci hece bir, iki sesli; ikinci hece üç, dört sesli ise, (ikinci hece daha güçlü ise) vurguyu çeker. eDİRne, maLATya, SİLİFke, deNİZli, paLANDöken, çaNAKkale, anTALya, isKENderun...
- Birkaç belirteçle bağlaçta ve ünlemde vurgu başa sürülür. ŞİMdi, Ancak, HAYdi, Aferin!
- Cins adları özel yer adı olarak kullanılıncaya vurgular başa doğru kayar: KarTAL, büyük bir kuştur. KARTal'dan gelen tren... SirkeCİ (sirke satan) geçiyor. SİRkeci istasyonu önünde buluştuk.

VURGUYU ÇEKMEYENLER

- **Vurguyu çekmeyenler** : (vurgu kendilerinden önceki hecelerde kalır) Olumsuzluk eki “ me – ma “ Arkadaş yurdumu alçaklara uğRATma sakın. Okuma dersinde onu oKUma.
- mi soru eki vurguyu çekmez. “ ce “ eki küçültme anlamında vurguyu çeker. bolCA, yumuşakÇA, güzelCE
- “ ce “ Küçültmeden başka anlamda ise vurguyu çekmez. Kardeşçe, insanca (konuştuk) ; bence, Türkçe, ulusça, geldikçe, oldukça...

SESLER ARASINDA VURGU DEĞİŞİKLİĞİ

TÜMLEME (TAMLAMA) VURGUSU

BİLEŞİK SÖZCÜKLERDE VURGU

- **Sesler arasındaki Vurgu değişikliği**
... bindiği at kırDI (kır idi) çocuk camı KIRdı. ...biraz şeker aldır, Türk bayrağının rengi Aldır. Bu çiçekleri benimse... Bu çiçekler BENİMse (benim ise)
- **Tümleme (Tamlama) vurgusu** : Ad ve sıfat tamlamalarında belirtenlerin sözcük vurgusu daha güçlüdür.
...ÇocuklarIN oyunları, deNİZ kıyısı, alTIN bilezik, durGUN su, teMİZ örtü, dünKÜ yemek, sekSEN lira,
- **Bileşik sözcüklerde vurgu** : vurgu birinci sözcükte güçlüdür.
KÖPEKbalığı, DEVEboynu, ORTAokul, Onbaşı, BAŞçavuş, DALGAkıran

TÜMCE VURGUSU

- **Tümce vurgusu** : Tümcede en anlamlı sözcük vurgu ile belirtilir.

Ben o kitabı dayı**MA** verdim. (kime verdim)

Ben dayıma o kita**BI** verdim. (**neyi verdim**)

Dayıma o kitabı **BEN** verdim. (kim verdi)

- Ünlem vurgusu insan ve hayvan özel adlarında vurgu tür adlarında olduğu gibi son hecede bulunur. **ÖzGÜR**, **iPEK**, **ayDİN**, **korKUT**, **leVENT**, **güLER**, **aLİ**, **keMAL**,

- Çağrılarda vurgu ilk heceye geçer. **ÖZgür**, **İpek**, **AYdın**, **KORkut**, **LEvent**, **GÜler**, **KEmal**, Özel ad gibi kullanılan sözcüklerde de çağrı vurgusu ilk hecededir. **ANneciğim** ! **ARkadaşlar!** **BİNbaşım!**

ŞİDDE VURGUSU

- **Şiddet vurgusu** : söze daha çok kuvvet vermek, dikkati çekmek için kimi sözcüklere şiddetle basılmasıdır.
İnsafsız benden BEŞ kuruşu esirgedi.
- Şiddet vurgusu, daha çok ünlemleşen hitaplarda rastlanır.
Kuş yuvası bozular mu yaraMAZ !...
- Pekiştirme örnekleri vurguludur, şiddet vurgusuna uygundur.
BEMbeyaz, KIPkırmızı, DOSdoğru, YEMyeşil
- Derece belirteçleri de şiddet vurgusunu çeker.
EN güzel çiçek, PEK korkunç bir yer, ÇOK üzüldüm.
- Niteleme sıfatları ile asıl sayılar, tanıtmaya ve belirtme vurgularına elverişlidir.
DURGUN su, ENGİN deniz, KORKUNÇ gece, ZENGİN adam,
BOŞ söz, BEŞ yıl, YETMİŞ yaşında

VURGULAMA VE TONLAMA ÇALIŞMALARI

“ Lüpçüler, lütfen lüzumlu lüzumsuz lakırdıları bırakın da lüferinizi yiyin, lülelerinizi tütürün.”

Doğal
Sabrı tükenen birinin edasıyla

Azarlayarak
Öfkeyle

Kibarlıkla
Yalvararak

Tehditle

::: HECELERLE ÜNLEMLER :::

A !

- Rica ederim, ne önemi var.
- Bak hele, kim gelmiş !
- Ne diyorsunuz ?
- Tadını kaçırdın ama...
- Daha neler ! üstüme iyilik sağlık !

Ah !

- Bir elime geçerse !
- Sorma, fırsatı kaçırdım
- Ben olsaydım...
- Seni dayak yoksulu seni !
- Yazık oldu emeklerime.

E !

- Biz ne dedik
- Sonra ne oldu ?
- Ne olmuş yani ?
- Tadını kaçırdın, yeter artık.
- Ne var, ne yok bakalım.

EH !

- Fena sayılmaz.
- Be birader !
- İşte geçinip gidiyoruz.
- Haydi öyle olsun...
- Orasını sen bilirsin.

VURGULAMA VE TONLAMA ÇALIŞMALARI

::: HECELERLE ÜNLEMLER :::

Evet

- Kabul ediyorum.
- Öyle diyelim.
- Olsa da olur, olmasa da.
- Kesinlikle öyle !
- Vay canına !
- Çok iyi anlıyorum.
- Burama geldi !
- Anlat hele, sonra ne oldu ?
- Kaç defa söyleyeceğim ?
- Ama başka türlü de düşünebiliriz.
- Gerçekten, ne sevimli çocuk !
- Allah cezanı versin !
- Peki efendim, hay hay.

Şimdi

- Kafanı patlatacağım !
- Gelelim asıl konumuza.
- Diyelim ki, sen şurdasın...
- Canım sevgilim, güzelim !
- Tövbe tövbe !
- Aşağısı sakal,
- Ne desem bilmem ki...
- İşte herşey mahvoldu !
- Şimdi geldim diyorum, anlamıyor musun ?
- Daha fazla bekleyemem !

TONLAMA ÇALIŞMALARI

(VURGULAMA İLE ÇOK YAKINDAN İLGİLİDİR.)

Kelimemiz : HAYIR...

- Hayır onu demek istemedim. (Açıklama)
- Hayır mı dedin, bence bir daha düşün. (uyarı)
- Hayır değil, hayır ... (iki anlamlı)
- Hayır, hayır, hayır... (kesin reddetme)
- Hayır, tek sevdiğim sensin... (sevgi)
- Evet de, güne hayır'la başlama. (öğüt verme)
- Her sözüme hayır deme. (kızgın)
- Bu hayır bin evet'e bedel. (coşku)
- Demek herşey bir hayır'a bağlı (karardan önce)
- Duymadım hayır burada değildim. (üzüntü bildirme)
- İsterim ki beni hayırla ansın. (dilek)
- Hayır, benim için söylenenlerin hepsi yanlış aktarılmış efendim. (kibar)
- Yeter sorma artık, hayır dedim işte hayır. (çok kızgın)
- Neden, o kadar zor mu hayır demek ?.. (küçümseme)
- Herkes evet demesini bekliyordu durup dururken hayır dedi. (hayret)
- Hayırlı mı hayırsız mı zaman gösterecek. (umutsuz)
- Adam hayır demeyi bir meziyet sanıyor, “ Hayır efendim hayır. “ (taklit)

TONLAMA ÇALIŞMALARI

(TÜMCELERİN COŞKUSAL İÇERİKLERİNİ DIKKATE ALARAK SÖYLEYİN.)

- Ne güzel bir gece
- Ben bu yüzü nerde gördüğümü bir hatırlayabilsem.
- Bir daha söyleyin, ama söylerken de gülümseyin.
- Ne ? sen kendini şık giyimli sanıyorsun öyle mi ?
- Böyle bir hileye baş vuracak kadar alçalacağın hiç aklıma gelmezdi.
- Hep beraber plaja gideceğiz, denize gireceğiz, gülüp oynayacağız.
- Çok üzüldüm; tiyatrodaki bu gece için bir tek yer bile kalmamış. Ben de konsere bilet aldım. Başka ne yapabilirdim ?
- Bir daha yüzünü görmek istemem senin. Defol karşımdan !
- Zeki bir yumurcak değil mi ? Hem de daha beş yaşında.
- Uğraşmanın hiçbir yararı yok ; ben bittim, tükendim artık.
- Bu derece iyi bir insanı ömrümde görmedim.
- Anlamadım şimdi mi diyorsun ? sen şimdi onu bunu bırak da ötekenden söz et

TONLAMA

NE YAPIYORSUN ?

- Korkmuş,
- Cahil
- Utangaç
- Yılışık
- Sevecen (müşfik)
- Dedikoducu
- Karısını çok seven genç bir koca veya kocasını çok seven genç bir hanım

TÜMCE VURGUSU

Tümcenin anlamına çeşitli düşünce ve duygu özellikleri katan vurgudur.

Ankara'dan dün sabah Cahit geldi. (başkası değil Cahit)

Cahit dün sabah Ankara'dan geldi (başka yerden değil Ankara'dan)

Ankara'dan Cahit dün sabah geldi. (başka zaman değil)

Tümce vurgusu anlamla ilgili olup, yeri anlama göre değişir.

TÜMCENİN VURGULANAN SÖZCÜK VE HECELERE GÖRE DEĞİŞİK ANLAMLAR İÇERMESİNE ÖRNEK.

Ben senden çok sıkıldım. (Çok sıkılan sen değilsin benim.)

Ben senden çok sıkıldım. (Ben, başkasından değil, senden çok sıkıldım.)

Ben senden çok sıkıldım. (Ben, senin sıkıldığından daha çok sıkıldım.)

Ben senden çok sıkıldım. (Ben, senden bıktım, usandım, çok sıkıldım.)

Ben senden çok sıkıldım. (Ben, artık sana dayanamaz, seni çekemez, seninle yaşayamaz hale geldim.)

- Bize her gün **misafir** gelir. (özne)
- Misafir bize **her gün** gelir. (zarf)
- Misafir her gün **bize** gelir. (d.tümleç)

TÜMCE VURGUSU

Türkçede cümle vurgusu yüklem üzerindedir.bu nedenle hangi öge daha çok vurgulanmak isteniyorsa yükleme yaklaştırılır.

- Arkadaşları onu **kapıda** bekliyormuş.(d.t.)
- Arkadaşları kapıda **onu** bekliyormuş.(nesne)
- Kapıda onu **arkadaşları** bekliyormuş.(özne)

Cümlede “mi - mı” soru edatı varsa bu edattan önce gelen öge vurgulanmıştır.

- Bu siz **İstanbul'a** mı gideceksiniz? (d.t.)
- Bu akşam **siz mi** İstanbul'a gideceksiniz? (ö.)
- Bu **akşam** mı siz İstanbul'a gideceksiniz? (z.t.)
- Bu akşam siz İstanbul'a **gidecek** misiniz?(y.)

AYRIM VURGUSU (değer sözcüklerine yapılır)

- 1- Sözcüklerden önce hafif bir durak yaparak belirtiriz. **Yemeğiniz pek nefisti pek enfes!**
- 2- Yahut heceleri ayırarak belirtmeye çalışırız. **İşte bir kere daha tekrarlıyorum ah-lak-sız-sın!**
- 3- Veya anlamı kuvvetlendirmek için bazı harfleri ikileştirerek söyleriz. **Hadi oradan eş-şek! / Ev-vet efendim!**
- 4- Tümcede tezat varsa ayırım vurgusu ile belirtiriz. Geçmişini unutam, geleceğe bakalım. **Güleriz, ağlanacak halimize!**
- 5- Söylenen bir yanlış sözcüğün düzeltilmesinde ayırım vurgusu kullanırız. **Elime biraz kolanya döker misiniz? Kolanya değil, kolonya! / Kızma bilader! Bilader değil birader!**
- 6- Kesinlikle emin olunan bir şeyde ayırım vurgusu kullanırız. **Rahmi bey, oğlunuz sigara içiyor. Benim oğlum sigara içmez.**

ULAMA

ULAMA - Bir sözcüğün sonundaki ünsüzün ondan sonra gelen sözcüğün başındaki ünlüyle beraber boğumlandırılmasıdır.

Ak-şa- mol- du / Gü-ne-şaç-tı / Sa-ba-hol-du

– Aslında tonlu bir ünsüzle biten sözcükler ünlüyle başlayan sözcüğe bağlandıkları zaman eski şeklini alır. Harbo-ku-lu / Mes-u-dol-mak. / Mek-tu-bal-mak.

-Sözcük sonunda bulunan ve ön damakta meydana gelen (K) ünsüzü kendinden sonra gelen kalın ünlüye uyar. Buna Gerilek Benzeşme de denir. Bir-kö-pe-kal-dım. / Bü-yü-ka-da-ya-git-tim. / i-yi-ör-ne-kol-ma-lı-sın. / Ekme-kay-va-sı-var.

- Yine sözcük sonunda bulunup ön damakta meydana gelen (K) ünsüzünü (Ha, ho, hu, hı) heceleriyle başlayan bir sözcük izlerse başta bulunan (H) ünsüzü düşerek aynı ses bilimi kuralına uyar. Yük-se-ka-va-sı-cak-lı-ğı / Kü-çü-ka-nım. / Ye-me-ka-ne. / Ek-me-kır-sı-zı. / Kü-çü-ku-ni. E-ri-ko-şa-fı.

NOKTALAMA

Bir metnin içindeki anlamı belirtmek için, yazarın kullandığı işaretlere denir.

NOKTA (.) :Tümce bitiminde, tümceye cevap olan Evet veya Hayır sözcüklerinden sonra, **Çantanızı aldınız mı ? - Evet. -Hayır.** / her biri bir sözcüğe işaret olan harflerden sonra. **Türkiye Cumhuriyeti = T.C.**

VİRGÜL (,) :Tümcede hitap sözcüklerinden sonra, **Çocuğum, senin adın ne ?** / ayrı ayrı tümcecikleri ayırmak için, **Ağaçlar çiçekleniyor, çimenler yeşeriyor, tatlı bir rüzgar esiyordu.** / bir söz arasında, başka yerden alınan bir tümce, veya atasözü geçerse virgülle ayırırız. **Atalarımızın dediği gibi,** <> veya bir soruya cevap verirken, **Evet, bu işi başarabilirim.** / Söze başlarken de kullanabiliriz, **Sevgili kardeşim,**

NOKTALI VİRGÜL (;) : Birbiri ile ilgili iki tümce arasına **Ona kumlu, derin bir havuz buldular ; zevkli zevkli yıkandı.** / ve karşıtlık olan tümceler arasına konur. **Sert olup asılma ; yumuşak olup basılma.**

NOKTALAMA

Bir metnin içindeki anlamı belirtmek için, yazarın kullandığı işaretlere denir.

NOKTA ÜSTÜSTE (:):söylenen bazı söz ve fikirlerin daha iyi anlatılacağını bildirmek için, **sert konuşmaya başlayan Osman diyordu ki : Yol uzundur, sefer güçtür. /** ve liste veya dizi halindeki tümcelerin önüne konur. **Bu ay şu kitapları okudum : Ömer Seyfettin. Bomba.**

ÜÇ NOKTA YANYANA (...): Söylenmesi istenmeyen veya anlaşılması okuyanın düşüncesine bırakılan sözlerin yerini tutar. **Öyle müşkül bir haldeyim ki eğer bana bir iş vermezseniz...**

SORU İŞARETİ (?):Bir şeyi soran tümcenin veya sözcüğün sonuna konur. **Niçin ? Neden ? Nerden geliyorsunuz ?**

NOKTALAMA

Bir metnin içindeki anlamı belirtmek için, yazarın kullandığı işaretlere denir.

ÜNLEM İŞARETİ (!) : Hayret, heyecan, şüphe, korku, takdir,acıma, alay anlatan sözcüklerden sonra kullanılır. Ünlem : **Eyvah ! Hey ! Yaşa ! Vah, vah !**

ÇİZGİ (-) :Konuşan iki kişiden her birinin sözleri başına konur. - **Nasıl gördün mü ? - Evet.** / Bir tümcenin parçaları arasına açıktan sıkıştırılmak istenen tümceyi ayırmakta kullanılır. **İşte bu elbiseyi – isterseniz inanmayın – ben kendim diktim.** / Bir şeyi sayılır ve sıralarken onları özetleyen anlatımı bu sayılan şeylerden ayırmak için de kullanırız. **Işık, hava, gıda – bunlar hayatın en güzel unsurlarıdır - .**

NOKTALAMA

Bir metnin içindeki anlamı belirtmek için, yazarın kullandığı işaretlere denir.

TIRNAK (<< >>) : Bir yazıya giren başkasına ait sözler için kullanılır. Atatürk << Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri ! >> dedi. / Kitap, öykü, dizem, müzik parçalarının adı tırnak içine alınır. Cahit Atay'ın << Pusuda >> komedisini okudunuz mu?

PARANTEZ ( ) : Tümcenin ana fikrine yabancı olan fakat tümce içini açıklamak için sokulan sözcük veya tümceyi esas tümceden ayırmak için kullanılır. Arkasında mor çizgili sarı atlastan yelek yahut gömlek vardı. (yakasına bakarsan gömlek, ceplerine bakarsan yelek) / Bir tümcedeki tarihler ve bazı işaretler için de kullanılır. Teyfik Fikret (1867–1915) titiz ve temiz bir Türk ozanıydı.

DURAK / DURAK VE SOLUK DURAK VE SOLUK NOKTALAMASI BİRLİKTE

- a) Her paragraf arasında, bölüm başlarında ve sonlarında, bölümler arasında.
- b) Tırnak içinde yazılan başkasına ait olan sözlerden önce ve sonra; “**Bana geldi, ---- “Kendimi çalışmaya adadım.” ---- dedi.**
- c) Herhangi bir sorudan sonra veya cevaptan sonra; **Niçin daha çok çalışmalım? ---- İstersek bunu başarabileceğimizi biliyoruz. Çocuk zeki miydi dersiniz? ---- Evet çocuk zekiydi. ---- Bunu biliyoruz.**

DURAK, DURUMA GÖRE SOLUKLA BİRLİKTE

- a) Çok kısa olmayan cümlelerin noktalarında: İnsanlar heyecanla koşuşturuyorlardı. -- Bir yardımcı arıyorlardı.
- b) (:) (ve) (;) işaretlerinden sonra İki tür tembellik vardır: -- Bedensel tembellik ve zihinsel tembellik. Orada hayvanları görüyordum; -- Kuşlar uçuyordu, tavşanlar zıplıyordu, çekirgeler ötüyordu.
- c) İki kısa cümle “ ve ” ile bağlanırsa, “ ve ” den önce. Bütün gücüyle direnerek ayağa kalkmaya çalıştı -- ve sonunda ayağa kalkıp yürümeyi başardı.
- d) Cümle başında geçen “ esasen, evvela, bana göre, o halde, çünkü, dolayısıyla, birinci olarak... ” gibi kelimelerden sonra Aslında, --ben de böyle güzel tablolar çizebilirdim. O halde,-- neden üzerinize düşeni yapmıyorsunuz?

SADECE DURAK NOKTALAMASI

- a) Cümle uzunsa özneden sonra **Okulumuz--güneşli günlerde üzerinde yürümekten zevk duyacağınız geniş bir yolun öteki ucunda bulunuyor.**
- b) Tekrarlanan şeylerin ilkinden önce **Yıldızların, -- ay'ın, güneş'in hep aynı mesajı verdiğini görüyorum.**
- c) Zıtlıkları ayırmak için **Okuduğu roman değil-- hikaye kitabı.**
- d) Parantez veya iki virgül arasından önce ve sonra **Bana gelip, --güya üzülüğünü hissettirerek,-- özür diledi. Elleriyle tanımaya çalışırken-- (gözleri görmüyor)— bunun bir vazo olduğunu anladı.**
- e) Aynı anlamı taşıyan art arda kelimeleri birbirinden ayırmak ve bir kelimeyi diğerinden ayırmak için

SES BÜKÜMLERİ

Bu gün bedri kardeşiyle bize gelecek.

Benden ne istiyorsanız onu söyleyin.

Diyorlar ki bu kumaş en iyisiymiş.

Sabahları babasının çizmelerini boyamak,

Kaleminiz var mı?
Bizimle gelir misiniz?

Evet . Hayır.

Dün hava çok güzeldi.

yarın hava açarsa, gezmeye gideriz.

Çok heyecan duyduğumu arz etmek istiyorum...

hatta tahta silmek,

bir çeşit gurur veriyordu.

Onun mesleği nedir?

Öğretmen. Avukat.

Ok yönlerine göre cümle ve kelimeleri okuma alıştırmaları yapınız

HECELER ve TEKERLEMELER

ÜNLÜLER

KALIN A

ELÂLEM ALA DANA ALDI ALA DANALANDI DA BİZ BİR ALA DANA ALIP ALADANALANAMADIK.
AKRABANIN AKRABAYA AKREP ETMEZ ETTİĞİNİ. AĞLARSA ANAM AĞLAR, KALANI YALAN AĞLAR.

İNCE A

LÂLA, LÂSTİK, HÂL. HÂLBUKİ, LÂF, LÂKIRDI, LÂLE, LÂL, KÂSE, LÂLE, LÂNET, LÂZİM, KÂZİM, KÂTİP
LÂLA LATİF LÂLELİ LÂMBASINI LÂCİVERT LÂKE LÂVABODAN NÂZİK, NÂDİDE ŞEFKÂTE VERDİ.

UZUN A

NÂNE, NÂDİR, NÂME, CÂHİL, CÂHİT, SEYAHÂT, SÂDİK, SÂBİT, KÂTİL, NÂZİK, TÂRİH, MÂVİ, HÂTTÂ,
HÂRF, DİKKÂT, ŞEFKÂT, KABAHÂT, SIHHÂT, NÂMUS, NÂNE, NÂSİHAT,

AÇIK E

EŞ, SEN, SENE - EDEBİ EDEPSİZDEN ÖĞREN: EKMEĞİ EKMEKÇİYE VER, BİR EKMEK DE ÜSTE VER:
EVLİNİN BİR EVİ, EVSİZİN BİN EVİ VAR. - BİR ELİN NESİ VAR, İKİ ELİN SESİ VAR. SEN DEDE BEN DEDE
BU ATI KİM TIMAR EDE.

KAPALI E

GECE PENCEREDEKİ BENEKLİ TEKİR KEDİ TENCERESİNDEKİ ETİ YEDİ.

İ

ISI, ISLIK, ILICALI - IHLAMURU ISIT: TIKIR TIKIR: MIRIL MIRIL: ŞIKIR ŞIKIR. YIĞIN YIĞIN, KIPİR KIPİR,
GICIR GICIR, ISLAK ISLAK, PIRIL PIRIL, FIRIL FIRIL, ZIRIL ZIRIL.

İ

İZ, DİL, İZCİ - İKİ DİNLE BİR SÖYLE- İKİ EL BİR BAŞ İÇİNDİR.
İCAT, BİÇARE, BİTAP, BİTARAF, VELİ, FENNİ, FİZİKİ, CÂNİ, HAYATİ, NİHAİ, FUZULİ, DERUNİ

HECELER ve TEKERLEMELER

ÜNLÜLER

KALIN O

OT, OVA, OCAK, OLMAK, ORDU, ODA, ORMAN, ORTAK, BANDO, BANYO, BİBLO, BONO, FİYASKO, TANGO, SOLO, FONO, FOTO, RADYO, STÜDYO, ŞATO, TEMPO, VAZO, OLMAZ OLMAZ DEME, OLMAZ OLMAZ.

İNCE O

LOBUTLARI LOŞ LOÇASINDA NOTALIYAN NORMÂL LORT LOŞYONCUSUNUN LOKANTASINDA NÖHUTLARI LOKUMLARLA KARIŞTIRDI.

Ö

ÖBEK, ÖC, ÖDENEK, ÖDÜNÇ, ÖDEŞMEK, ÖDEV, ÖFKE, ÖĞRENMEK, ÖĞRENİM, ÖĞRETİM, ÖĞÜNMEK, ÖĞÜT, ÖKÇE, ÖKSÜRÜK, ÖRS
ÖLENLE ÖLÜNMEZ. - ÖLÜM KALIM BİZİM İÇİN. - ÖNCE DÜŞÜN. SONRA SÖYLE. ÖFKEYLE KALKAN ZARARLA OTURUR.

KALIN U

UÇ, UCUZ, UÇAK, UÇURUM, UYKUCU, ULU - UNKAPANI UĞRADIĞI UĞURSUZLUKTAN UPUZUN UZANDI.

İNCE U

RÛYA, RÛZGÂR, HÛLYA, GÛYA, LÛZUM, LÛTFEN, LÛGAT, NÛR, NÛMARA, NÛRİ,
GÛYA HÛLYA RÛYASINDA LÛTFİYE NÛMARALI NÛTUK SÖYLİYEREK LÛTFETMİŞ.

Ü

ÜÇ, ÜÇGEN, ÜÇLÜ, ÜÇÜZ, ÜFLEMEK, ÜLKER, ÜLKÜ, ÜN, ÜNLEM, ÜNLÜ, ÜREME, ÜRKEK, ÜRPERMEK, ÜZÜM, ÜSTÜN, ÜŞENMEK, ÜTÜ
ÜZÜM ÜZÜME BAKA BAKA KARARIR. -ÜLKER ÜZÜNTÜDEN ÜZÜM ÜZÜM ÜZÜLDÜ.
ÜRÜMESİNİ BİLMİYEN KÖPEK, SÜRÜYE KURT GETİRİR.

HAFTAYA

GÜZEL SÖZ SÖYLEME SANATI

Sözü Bilen Kişinin, Yüzünü Ak Ede Bir Söz
Sözü Pişirip Diyenin, İşini Sağ Ede Bir Söz
Söz Ola Bitire Savaşı, Söz Ola Kese Başı
Söz Ola Agûlû Aşı, Yağ İle Bal Ede Bir Söz
Kişi Bile Söz Demini, Demeye Sözün Kemini
Bu Cihan Cehennemini, Sekiz Cennet Ede Bir Söz
Yunus Emre

